

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, доцента Семенишиної-Фіголь Богдани
Миколаївни на дисертацію Комплектової Тетяни Олександрівни
«Запобігання крадіжкам в Україні», представлену на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність дослідження. Зниження рівня злочинності є однією із основних умов, поставлених Європейським Союзом перед Україною для продовження євроінтеграції. Одночасно із цим необхідно відзначити, що якщо щодо більшості видів суспільно небезпечних діянь така проблема була вдало розв'язана, то кількісний показник кримінальних правопорушень проти власності залишається стабільно негативним. Така кримінологічна ситуація може бути пояснена декількома факторами. По-перше, повномасштабна агресія російської федерації проти України зумовила появу нових, нетипових для сучасної України, військово-політичних детермінант, які негативним чином вплинули на економічну ситуацію в країні. По-друге, зростання рівня міграції та внутрішніх переміщень призвели до втрати трудового потенціалу та зумовили економічну кризу, що мало наслідком обрання громадянами незаконних способів збагачення.

Аналіз статистичної звітності правоохоронних органів свідчить про те, що наразі кількісний показник крадіжок у загальній сукупності кримінальних правопорушень проти власності дещо знизився відносно інших видів суспільно небезпечних діянь. Така ситуація може бути пояснена тим, що, як правило, крадіжки нечасто вчиняються у великих розмірах, що примушує осіб обирати більш матеріально вигідні способи збагачення, зокрема – шахрайство, кримінальна відповідальність за яке передбачена ст. 190 КК України. Проте, не дивлячись на певне покращення кримінологічної ситуації в частині крадіжок, їх кількісний показник залишається стабільно високим, що свідчить про відсутність належного комплексу кримінально-правових та кримінологічних заходів та засобів запобігання таким кримінальним правопорушенням, особливо – в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану.

Отже, наведене свідчить про те, що тема дисертації, обрана Тетяною Олександрівною Комплектовою є актуальною та своєчасною.

Науковий рівень дисертації та новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачкою досліджень, їх наукова обґрунтованість. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (183 найменування на 20 сторінках) та 2 додатків (6 сторінок). Повний обсяг дисертації становить 209 сторінок, з них основного тексту – 168 сторінок.

У першому розділі проаналізовано генезис становлення та розвитку кримінальної відповідальності за крадіжку в Україні; визначено стан наукового розроблення проблем запобігання крадіжкам в Україні; надано кримінально-правову характеристику крадіжки. У другому розділі визначено стан, тенденції та детермінанти крадіжок в Україні; уточнено кримінологічну характеристику осіб, які вчиняють крадіжки, а також жертв крадіжок. У третьому розділі проаналізовано та доопрацьовано заходи запобігання крадіжкам в Україні.

Структура дисертації відповідає тим завданням, які поставила перед собою авторка. Дисертантка послідовно виклала матеріал, правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулювала необхідні наукові дефініції.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням, в якому проаналізовано стан кримінально-правового та кримінологічного забезпечення запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 185 КК України після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. У роботі виявлено та обґрунтовано сукупність нових для наук кримінально-правового циклу положень, висновків та рекомендацій, скерованих на удосконалення кримінально-правової політики та кримінологічної практики в частині запобігання крадіжкам.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Метою роботи є виявлення та усунення прогалин, пов'язаних із кримінально-правовим та кримінологічним запобіганням кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 185 КК України, шляхом формування пропозицій щодо змін та доповнень до національного законодавства та кримінологічної практики у сфері боротьби із кримінальними правопорушеннями проти власності. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань: дослідити та удосконалити періодизацію розвитку кримінального законодавства України щодо кримінальної відповідальності та покарання за крадіжку; проаналізувати стан наукової розробленості проблем запобігання крадіжкам та систематизувати проблеми, які залишились нерозв'язаними; дослідити та удосконалити кримінально-правову характеристику кримінального правопорушення, передбаченого ст. 185 КК України; визначити стан та узагальнити детермінанти, а також кримінологічні тенденції щодо кількісних показників кримінальних правопорушень, передбачених ст. 185 КК України; проаналізувати, уточнити та систематизувати кримінологічні ознаки осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, передбачені ст. 185 КК України; дослідити та уточнити кримінологічні ознаки жертв кримінальних правопорушень, передбачених ст. 185 КК України; охарактеризувати та удосконалити систему заходів запобігання кримінальним правопорушенням проти власності взагалі та крадіжкам зокрема; запропоновувати зміни та доповнення до національного кримінального законодавства в частині кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти власності.

Дисертаційне дослідження проведено із використанням комплексу загальнонаукових та спеціально-наукових методів із застосуванням діалектичного та прагматодіалектичного підходу. За допомогою загальнонаукових методів в роботі було побудовано структуру дослідження, а також визначено та уточнено загальний зміст основних понять. Спеціально-наукові методи дозволили деталізувати та вирішити окремі проблеми, розв'язання яких утворюють мету дисертаційного дослідження. Історико-правовий та

догматичний метод надали можливість охарактеризувати генезу становлення кримінального законодавства щодо кримінальної відповідальності за крадіжки, а також надати кримінально-правову та кримінологічну характеристику кримінальних правопорушень, передбачених ст. 185 КК України; логіко-семантичний метод дозволив удосконалити основні терміни та поняття, які використовувались під час дослідження; метод експертних оцінок використано для з'ясування ефективності діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням та визначення детермінант крадіжки; метод структурно-функціонального аналізу використано під час удосконалення заходів запобігання крадіжкам; метод контент-аналізу надав можливість опрацювати та узагальнити матеріали судової практики; статистичний метод дозволив проаналізувати судову та правоохоронну статистику щодо кількісно-якісного показника кримінальних правопорушень, передбачених ст. 185 КК України. Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення 180 судових вироків (за 2019–2025 рр.) за ст. 185 КК України; аналітичні дані Верховного Суду, статистичні дані Офісу Генерального прокурора та суду.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження використовуються у: законотворчій діяльності – під час удосконалення нормативно-правових щодо запобігання кримінальним правопорушенням проти власності; науково-дослідній сфері – під час проведення кримінально-правових та кримінологічних досліджень у сфері протидії злочинності взагалі та кримінальним правопорушенням проти власності зокрема (Акт впровадження у науково-дослідну діяльність Донецького державного університету внутрішніх справ від 28.04.2025); правозастосовній діяльності – для розроблення й удосконалення нормативно-правових актів, підготовки цільових програм та планів з питань протидії кримінальним правопорушенням проти власності; освітньому процесі – при викладанні дисциплін: ОК 19 «Кримінальне право», ОК 20 «Кримінологія» освітньо-професійної програми «Право (поліцейські)» Law (Police Officers) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право, галузі знань 08

Право, кваліфікація: 24 бакалавр права та ОК 11 «Кримінальне право», ОК 20 «Кримінологія» освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 262 галузі знань 26 Цивільна безпека, кваліфікація: бакалавр правоохоронної діяльності, а також при підготовці лекцій і навчальних посібників із цих дисциплін (Акт впровадження в освітній процес Донецького державного університету внутрішніх справ від 29.04.2025).

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено у десяти наукових публікаціях, серед яких 5 статей у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, 4 тези доповідей на науково-практичних заходах.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Детальний аналіз тексту дисертації дає підстави дійти висновку про відсутність текстових запозичень без посилання на джерела та інших порушень академічної доброчесності.

Зауваження щодо змісту дисертації. У цілому відзначаючи логічність та послідовність дослідження, сформульовані дисертанткою рекомендації та висновки, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні та такі, які потребують додаткового пояснення під час захисту, положення роботи.

1. Не у повній мірі дослідженими та систематизованими залишились віктимологічні заходи запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 185 КК України. Особливо актуальним це є із урахуванням того, що в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану структура жертви крадіжки дещо змінилась, що зумовлено впливом військово-політичних факторів та чинників. Враховуючи вказане під час дослідження на цьому питанні доцільно зупинитись більш детально та узагальнити віктимологічні заходи, які можуть бути застосовані до жертв крадіжок в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану.

2. Дисертантка пропонує такі загальносоціальні заходи: запровадження програм сприяння розвитку малого та середнього бізнесу; підвищення ефективності програм соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб, зокрема шляхом фінансування отримання ними актуальних професій. Одночасно із цим, робота виглядала би більш презентабельно, якби вона запропонувала хоча б структуру та стислий зміст таких програм.

3. Авторка систематизувала кримінологічні тенденції щодо кількісних показників кримінальних правопорушень, передбачених ст. 185 КК України: 1) формальне зниження кількісного показника крадіжок через зростання кількості вчинених шахрайств; 2) зниження ефективності кримінального законодавства в частині протидії крадіжкам, зумовлене зростанням кількості випадків застосування до кримінальних правопорушників заохочувальних кримінально-правових заходів; 3) збільшення кількості випадків рецидиву; 4) збільшення кількості випадків вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 185 КК України у складі організованих груп та злочинних організацій, зокрема із залученням неповнолітніх осіб. Проте, у цьому контексті варто було б привести у відповідність запропоновані заходи запобігання наведеним тенденціям.

Одночасно із цим, висловлені зауваження та рекомендації стосуються здебільшого дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих, неключових положень дисертації і, відповідно, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Загальний висновок

Представлена на рецензування дисертаційна робота Комплектової Тетяни Олександрівни «Запобігання крадіжкам в Україні» є завершеною роботою та сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для наук кримінального права та кримінології. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах

вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Комплектова Тетяна Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Рецензент:

**Заступник декана факультету № 4
Донецького державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук,
доцент**

Богдана СЕМЕНИШИНА-ФІГОЛЬ

Підпис Семенишиної-Фіголь Б.М. засвідчую

**Т.в.о. начальника відділу документування
службової діяльності**

Наталя ХОЗЛУ